

Wyrok z dnia 8 lipca 1999 r.

II UKN 433/98

Osobie, która przed dniem 15 listopada 1991 r. nie spełniała wymagań do przyznania emerytury, gdyż warunki do jej przyznania spełniła dopiero z dniem 1 grudnia 1991 r., nie przysługuje prawo do umieszczenia w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych, choćby data decyzji ustalającej prawo do emerytury z dniem 1 grudnia 1991 r., wraz z jej wzrostem z tytułu pracy w szczególnych warunkach, poprzedzała datę 15 listopada 1991 r. (art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekomensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent, Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Maria Tyszel, Sędziowie: SN Stefania Szymańska (sprawozdawca), SA Krystyna Bednarczyk.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 1999 r. sprawy z wniosku Józefa Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. o świadectwa rekompensacyjne, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 5 czerwca 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Działając na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekomensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164, określanej dalej jako „ustawa z dnia 6 marca 1997 r.”), Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w R. zawiadomił wnioskodawcę Józefa Z. o odmowie umieszczenia go w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych. Organ rentowy podał, że wnioskodawca nie spełnił podstawowej przesłanki nabycia prawa

do nieodpłatnych świadczeń rekompensacyjnych, ponieważ przed dniem 15 listopada 1991 r. nie miał ustalonego prawa do emerytury lub renty.

W odwołaniu wnioskodawca, wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez zobowiązanie organu rentowego do umieszczenia go w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych, zarzucił błędną wykładnię przepisów prawa. Podniósł, że choć przyznanie mu świadczenia emerytalnego nastąpiło z dniem 1 grudnia 1991 r., to jednak decyzja emerytalna ustalała jego uprawnienie do wzrostu świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych i tak zwiększoną emeryturę w miesiącu tym otrzymał. Ta okoliczność winna mieć decydujące znaczenie przy rozpoznawaniu uprawnień do dochodzonych świadczeń rekompensacyjnych.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 17 marca 1998 r., odwołanie to oddalił. Sąd ustalił, że wnioskodawca od dnia 1 grudnia 1991 r. pobiera wcześniejszą emeryturę, przyznaną decyzją ZUS-Oddziału w R. z dnia 30 października 1991 r. Do wniosku emerytalnego z dnia 3 października 1991 r. dołączone zostało świadectwo wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach przez okres wynoszący lat 15, co skutkowało uwzględnieniem w decyzji emerytalnej 10% wzrostu świadczenia. Tak zwiększona emerytura pobierana była przez wnioskodawcę w miesiącu grudniu 1991 r., aż do czasu wydania decyzji rewaloryzacyjnej z dnia 15 grudnia 1991 r., która określiła z dniem 1 stycznia 1992 r. nową wysokość świadczenia – już bez omawianego wzrostu. W tym stanie Sąd Wojewódzki uznał odwołanie za nieuzasadnione. Powołując w podstawie prawnej rozstrzygnięcia art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r., Sąd podzielił pogląd organu rentowego, że konieczną przesłanką nabycia prawa do nieodpłatnych świadczeń rekompensacyjnych jest posiadanie przed dniem 15 listopada 1991 r. statusu emeryta lub rencisty uprawnionego do wzrostu czy dodatku z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Tego warunku odwołujący się nie spełnił, ponieważ status emeryta osiągnął dopiero z dniem 1 grudnia 1991 r. i to niezależnie od przyznanego mu w decyzji emerytalnej 10% wzrostu świadczenia. Sąd podkreślił, iż zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1993 r., II UZP 28/93 (OSNCP 1994 z. 4, poz. 87) datą ustalenia prawa do emerytury lub renty jest data, od której ustalono prawo do pobierania świadczenia.

W apelacji skarżący zarzucił, że już z dniem 1 listopada 1991 r. spełniał ustawowe przesłanki nabycia prawa do emerytury dochodzonej wnioskiem z dnia 3 paź-

dziennika 1991 r. na podstawie przepisów ustawy o z.e.p., stąd niezależnie od decyzji emerytalnej z dnia 30 października 1991 r. ustalającej prawo do emerytury z dniem 1 grudnia 1991 r., spełnione zostały przez niego określone w powołanym przepisie ustawy z dnia 6 marca 1997 r. warunki do uzyskania świadectw rekompensacyjnych.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w Rzeszowie oddalił apelację jako nieuzasadnioną. W motywach wyroku podkreślił, iż Sąd Wojewódzki przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrane dowody należycie ocenił, dokonując – podzielanej przez Sąd Apelacyjny - oceny prawnej sprawy, sprowadzającej się do przyjęcia, że w świetle art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r., wnioskodawca nie jest uprawniony do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych. W świetle powołanego przepisu – jak trafnie przyjął to Sąd pierwszej instancji – warunkiem koniecznym do ustalenia uprawnienia do świadectw rekompensacyjnych jest posiadanie przez ubiegającego się o te świadectwa statusu emeryta bądź rencisty przed dniem 15 listopada 1991 r. Status ten zaś potwierdzony być powinien stosowną decyzją organu rentowego, przy czym – jak słusznie podniósł Sąd Wojewódzki – datą ustalenia prawa do emerytury lub renty jest data, od której ustalono prawo do pobierania świadczenia. W odniesieniu do skarżącego datą tą jest dzień 1 grudnia 1991 r., określony w decyzji emerytalnej z dnia 30 października 1991 r. Chybiony jest także zarzut apelacji dotyczący rzekomego spełnienia przez skarżącego przesłanek do uzyskania emerytury już na dzień 1 listopada 1991 r. Przyznanie wnioskodawcy wcześniejszej emerytury nastąpiło w trybie przepisów (wydanego z delegacji art. 27 ust. 3 ustawy o z.e.p.), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 4, poz. 27). W § 1 ust. 1 tego rozporządzenia określone zostały warunki uprawniające do wcześniejszej emerytury, których spełnienie w świetle art. 76 ustawy o z.e.p. skutkowało przyznaniem tego świadczenia. Jednym z nich było rozwiązanie stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 1 ust. 1 i 2 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19). W przypadku wnioskodawcy ten warunek – jak wynika z świadectwa pracy ostatniego pracodawcy [...] - spełniony został dopiero z dniem 1 grudnia 1991 r. Dlatego wnioskodawca najwcześniej w tym dniu mógł uzyskać uprawnienie emerytalne. To zaś przesądza o wyniku sprawy, ponieważ przed dniem 15 listopada 1991 r. – jak

tego wymaga przepis art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r., skarżący nie był emerytem czy rencistą i to niezależnie od przyznanego w decyzji emerytalnej z 30 października 1991 r. 10% wzrostu świadczenia z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Przyznanie tego wzrostu nastąpiło wyłącznie wobec wydania decyzji emerytalnej przed dniem 15 listopada 1991 r., tj. dniem opublikowania w Dzienniku Ustaw ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, którą zniesiono dodatki czy wzrosty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W kasacji skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie – polegające na przyjęciu, że nie spełnia on kryteriów zawartych w tym przepisie, pomimo że decyzja o nabyciu uprawnień emerytalnych została wydana w dniu 30 października 1991 r. Dlatego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez ustalenie prawa do świadczeń rekompensacyjnych, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest pozbawiona usprawiedliwionych podstaw i dlatego podlega oddaleniu na mocy art. 393¹² KPC.

Myli się skarżący utrzymując, że spełnia wymagania określone w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych. Jak trafnie bowiem stwierdził Sąd Wojewódzki, co w całości następnie zaakceptował Sąd Apelacyjny, warunkiem koniecznym, w świetle tego przepisu, do ustalenia takiego uprawnienia jest posiadanie statusu emeryta lub rencisty uprawnionego do wzrostu lub dodatku z tytułu pracy w szczególnych warunkach przed dniem 15 listopada 1991 r. Wbrew zaś stanowisku wyrażonemu w kasacji, wnioskodawca tego warunku nie spełnia. Przed tą datą nie miał bowiem – jak to zasadnie przyjęły Sądy obu instancji – ustalonego prawa do emerytury lub renty. Sąd Najwyższy w całości podziela argumentację prawną przytoczoną odnośnie tej kwestii w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego. W wydanej przez organ rentowy w dniu 30 października 1991 r. decyzji o przyznaniu wnioskodawcy wcześniejszej emerytury zaznaczono, że świadczenie to przysługuje mu od dnia 1 grudnia 1991 r., a więc od następnego dnia,

w którym ustał stosunek pracy, co było warunkiem przyznania mu tego świadczenia – stosownie do przepisów omówionych dokładnie przez Sąd Apelacyjny. Dopiero więc z tą datą wnioskodawca uzyskał status emeryta. Wbrew stanowisku wyrażonemu w kasacji, data wydania decyzji przyznającej emeryturę nie ma więc znaczenia. Wnioskodawca podważając to stanowisko powołuje się tylko na swoje subiektywne przekonanie, iż nabył uprawnienia emerytalne z dniem 30 października 1991 r. Pozostaje to w oczywistej sprzeczności z treścią decyzji i ustalonym prawidłowo stanem faktycznym sprawy oraz przepisami prawa powołanymi przez Sąd Apelacyjny. Innych zarzutów w kasacji nie wskazano.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł zatem jak w sentencji wyroku.

=====